

A projekt létrejöttét az Európai Unió Igazságszolgáltatás Programjának (JUST) (2021–2027) anyagi támogatása tette lehetővé.
Projekt száma: 101056667.

A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra Magyarországon

Javaslatok

1. Bevezetés

Az alábbi javaslatokat a Magyar Helsinki Bizottság a Leuven-i Katolikus Egyetem Kriminológiai Intézete által koordinált nemzetközi [projekt](#) keretében végzett jogi- és empirikus kutatómunka¹ tanulságait levonva állította össze. A [DigiRights](#) projekt során a büntetőeljárás digitalizációjának hatásait vizsgáló elemzést összesen hat Európai Unió tagállamban (Belgiumban, Észtországban, Horvátországban, Magyarországon, Németországban és Olaszországban) végezték el. A kutatás kiemelten foglalkozott a terheltek joghoz való hozzáféréseinek kérdésével, így javaslataink is elsősorban az ezzel kapcsolatos hazai akadályok, a kutatás által feltárt hazai kihívások lehetséges kezelésére irányulnak.

Elemzésünk és javaslataink tárgyává tehát a hazai büntetőeljárást érintő digitalizációs folyamatokat tettük, melyek közül egyrészt az elektronikus kapcsolattartást, másrészt a terhelt jelenlétének az eljárási cselekményeken telekommunikációs eszköz útján történő biztosítását (a továbbiakban röviden: távmeghallgatás) vizsgáltuk.

Javaslatainkat az európai összehasonlító kutatás témáit külön érintve, a következő tematikus struktúrában tesszük közzé:

- Jelenlét a tárgyaláson
- Ügyvédhez és jogi segítséghez való hozzáférés
- Tolmácsolás és fordítás
- Iratokhoz való hozzáférés

A fejezetek során a kutatásban feltárt helyzetképet, a megismert kihívásokat, esetleges jógyakorlatokat és a javaslatokat tesszük közzé.

Kutatásunk számos kihívást tárt fel a büntetőeljárások digitalizációs folyamataival kapcsolatosan (pl. a digitálisan sérülékeny terheltek részvétele, a közvetlenség elvének korlátozott érvényesülése és ennek hatása a bizonyítási eljárásra és a szankciókiszabásra stb.). Bizonyos esetekben egyéb garanciák ellensúlyozhatják ezeket a kihívásokat, más esetekben az előnyök felülírhatják a kockázatokat. Mindenesetre a szabályozás és a gyakorlat esetleges újragondolása során az eljárási jogok korlátozott érvényesülése és a gyakorlati hasznok kényes egyensúlyának nagyon körültekintő értékelésére van szükség, valamint arra, hogy a védelem számára minden esetben megfelelően biztosított legyen a jogorvoslat lehetősége.

¹ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#). Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

2. Jelenlét a tárgyaláson

2.1. Helyzetkép és kihívások

Magyarországon a jogalkotó – Európában egyedülálló módon már a koronavírus járványt megelőzően – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) hatályba lépésekor jelentősen kiszélesítette a korábbi jogszabályi kereteket, lehetővé téve bármely eljárási részvevő jelenlétének biztosítását távmeghallgatás útján, az eljárás bármely szakaszában és bármilyen eljárási cselekmény lefolytatása esetén. Ráadásul a törvény a fogva lévő terhelt részvételét – néhány kivételtől eltekintve – az eljárási cselekményeken főszabály szerint távmeghallgatás útján biztosítja.²

A Be. ezzel összefüggésben az eljárás helyszíne, valamint a terhelt tartózkodásának helyszíne közötti összeköttetés közvetlenségét és kölcsönösségét hangsúlyozza, amely azt jelenti, hogy a távmeghallgatás főszabály szerint kép- és hangfelvétel továbbításával (videokonferencia) kell, hogy történjen. A szabályozás értelmében a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság hivatalból vagy az eljárási cselekményen jelenlétre kötelezett vagy jogosult személy által előterjesztett indítványra rendelheti el a telekommunikációs eszköz használatát. Fogva lévő terhelt esetén – ha a technikai feltételek fennállnak – az ügyészség és a nyomozó hatóság csak kivételesen, abban az esetben mellőzheti a telekommunikációs eszköz használatát, ha a terhelt személyes megjelenése az eljárási cselekmény jellege, vagy annak eredményes elvégzése érdekében nélkülözhetetlen, továbbá, ha az elérni kívánt cél a távmeghallgatás nélkül is elérhető. A Be. Indokolásból kiindulva az utóbbi esetről akkor van szó, ha például a „szervezési, logisztikai könnyebbség”³ akkor is biztosított, hogyha a terheltet a büntetés-végrehajtási (a továbbiakban: bv.) intézetből szállítják.

A technikai feltételek fennállása esetén a bíróság szintén csak különösen indokolt esetben mellőzheti a telekommunikációs eszköz használatát a fogva lévő terhelt jelenlétét igénylő eljárási cselekmény esetén, valamint a letartóztatás meghosszabbítása vagy fenntartása tárgyában tartott ülésen. Két esetben kötelező csak a Be. alapján a terhelt hozzájárulása a távmeghallgatás alkalmazhatóságához: ha a bíróság az ülésen a terhelt személyi szabadságát érintő kényszerintézkedés elrendeléséről határoz, valamint akkor, ha előkészítő ülést tart. Nincs helye jogorvoslatnak a telekommunikációs eszköz használata iránti indítvány elutasítása, valamint, ha e törvény kivételt nem tesz, használatának elrendelése ellen. Meglátásunk szerint a jogorvoslat főszabály szerinti hiánya problematikus, tekintettel arra, hogy a távmeghallgatás során használt telekommunikációs eszköz használatának érdemi hatása lehet az ennek során megszerzett bizonyítékra, különös tekintettel a digitálisan sérülékeny személyek (időskorúak, intellektuális képességzavarral, pszichoszociális fogyatékossgal élők, vagy meghatározott mentális betegséggel küzdők) esetében. A vádlott és a védő ugyanakkor a döntés közlésétől számított három napon belül indítványozhatja, hogy a bíróság a vádlott személyes jelenlétét a tárgyalás kitűzött helyszínén biztosítsa. A bíróság az indítványt akkor utasíthatja el, ha a vádlott személyes jelenlétének biztosítását e törvény kizárja, ha vádlott vagy más személy védelme csak telekommunikációs eszköz használatával biztosítható. Van lehetőség ugyanakkor a személyes jelenlét biztosítására tett indítvány tárgyában hozott, elutasító végzés tekintetében fellebbezésre.⁴

² Be. 121-122. §

³ Ld. Be. Indokolás, a 121-122. §-hoz.

⁴ A Be. 579. § (2) *alapján*. Az elutasító végzés ugyanis nem ügydöntő végzés, így az ellen a főszabály szerint biztosított jogorvoslati jogot sem az általános – Be. 580. § (1) és (2) bekezdés –, sem a speciális törvényi rendelkezés – Be. XX. fejezet – nem zárja ki.

Az ehhez szükséges infrastruktúrát fokozatosan építették ki, így 2018 második felétől van a gyakorlatban lehetőség a távmeghallgatások lebonyolítására. A Magyar Helsinki Bizottság kutatási eredményei azt mutatják, hogy a koronavírus járvány kezdetekor még igen nehézkesen működött a távmeghallgatás alkalmazása, a járványhelyzet kényszerítette ki az infrastruktúra gyors fejlesztését és az vezetett a távmeghallgatások számának robbanásszerű emelkedéséhez.⁵ Kutatásaink alapján úgy tűnik, hogy az egyes hivatásrendek (pl. bíróság, ügyvédek) szereplőinek kezdeti, olykor elvi alapú, olykor az új technológia alkalmazásával kapcsolatos bizonytalanság miatt meglévő szkepszisét felváltotta a távmeghallgatások egyre nagyobb mértékű elfogadása. A gyakorlati hasznok a korábbi elvi aggályokat nagyrészt eloszlatták, miközben a technológiai fejlesztések is egyre stabilabb és zökkenőmentesebb működést tesznek lehetővé. A távmeghallgatások közvetlenség elvének érvényesülésére gyakorolt hátrányos következményeit a büntetőeljárás résztvevői fel- és elismerik, de a kérdés rendszerszintű vizsgálata és a hátrányos hatások módszeres ellensúlyozása nincs napirenden.

A távmeghallgatás tette lehetővé a pandémia idején az igazságszolgáltatás működőképességének fenntartását, ekkor vált ennek alkalmazása általános gyakorlattá. E lehetőség jelentős gyakorlati hasznokat hordoz magában: gyorsíthatja az eljárást, csökkentheti a (bűnügyi) költségeket, tehermentesítheti a büntetés-végrehajtást a szállítási feladatok csökkentésével, lehetővé teszi az eljárás helyszínétől távol (pl. külföldön) tartózkodó személyek eljárásban való részvételét anélkül, hogy utazniuk kellene. A kutatásban⁶ részt vevő bírók közül többen említették, hogy a költséghatékonyság és a praktikum szempontjainak előtérbe kerülésével erős intézményes nyomás tapasztalható, kimondatlan elvárásként jelenik meg az, hogy törekedjenek a fogva lévő terhelt jelenlétét távmeghallgatás útján biztosítani a büntetőeljárásban. Ez azért jelenthet problémát, mert az azzal kapcsolatos kihívások (az alapvető kifogások, a terhelt egyéni szükségletei, a részvételét érintő sérülékenységek) figyelembevétele a praktikum előretörése következtében háttérbe szorulhatnak.

Annyi bizonyos, hogy a büntetés-végrehajtás részéről már a koronavírus járványt megelőzően egyértelműen megfogalmazódott annak igénye, hogy a fogva lévő terheltek inkább távmeghallgatás útján vegyenek részt a büntetőeljárásban, mintsem személyesen. A büntetés-végrehajtási szervezet 2018-as évkönyve szerint a távmeghallgatás „hozzájárul a fogvatartás biztonságának és rendjének fenntartásához”, mivel csökkenti az előállítások számát és költséghatékony, „mert a kör- és célszállításban érintett fogvatartotti létszám csökkenését eredményezi.” Sőt, ennél is többet várt a távmeghallgatások elterjedésétől a bv. szervezet, amelynek saját megfogalmazása szerint „nem titkolt célja, hogy a jövőben még hangsúlyosabban jelenjen meg a társadalom előtt, jobban, hatékonyabban ismertesse meg azt a tevékenységet, amellyel hozzájárul az állampolgárok és az ország biztonságához. A távmeghallgatási rendszer telepítése, üzemeltetése ezen célkitűzés irányába hat, a Bv. Szervezet az évszázados hagyomány ápolása mellett a legmodernebb technológiát is sikerrel integrálja és alkalmazza az igazság védelmében.”⁷ A szállítások számának csökkenését és a távmeghallgatások számának jelentős növekedését az alábbi 1. és 2. ábra jól mutatja.

⁵ Bővebben lásd: Krámer, L. (szerk.) – Lukovics, A. (2021): [Képernyőn az igazság. Elektronikus kapcsolattartás a büntető igazságszolgáltatásban](#). Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. október 4.; Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócsa, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#). Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

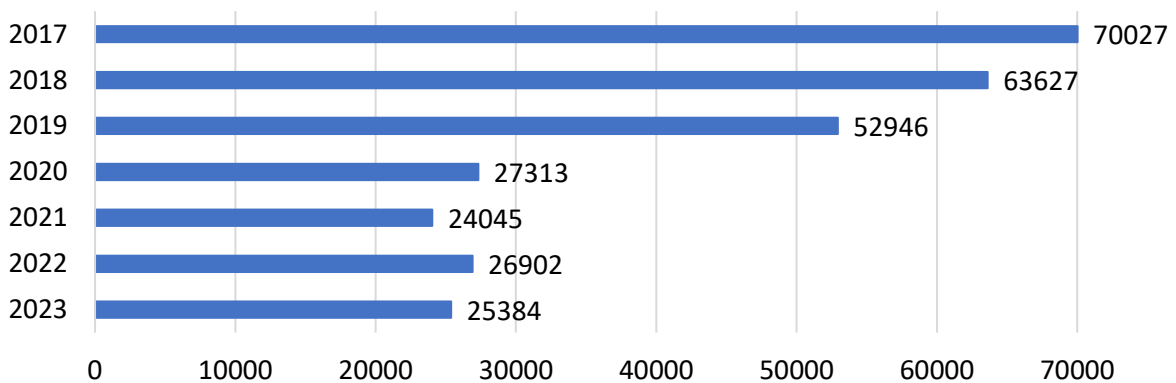
⁶ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócsa, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#). Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

⁷ A büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve [2018](#), p.28. Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP). Utolsó letöltés: 2024. október 4.

Tehát elmondható, hogy a büntetés-végrehajtás részéről már a koronavírus járvány megjelenése előtt jelentős intézményi érdek fűződött a távmeghallgatás minél gyakoribb alkalmazásához. A költséghatékonyság érdeke és a közvetlenség büntetőeljárás alapelve közül jelenleg az előbbi térnyerése tapasztalható Magyarországon. Azonban több, a kutatásban feltárt tényező int óvatosságra a távmeghallgatások további előmozdításával kapcsolatosan:

1. A megkérdezett hivatásrendek elismerték, hogy a távmeghallgatás alkalmazása erodálja a közvetlenség elvének érvényesülését, ugyanakkor nincsen jelenleg semmilyen megoldás, amely ezt rendszerszinten kompenzálná.
2. A távmeghallgatás gyakorlati előnyei között olyan diszfunkciókból származó körülmények is szerepelnek, amik nem merülnének fel gyakorlati előnyként a büntetés-végrehajtási rendszer optimális működése esetén. Ilyenek az átszállítással járó terhelti félelmek: annak folyamata milyen materiális körülmények között zajlik (pl. gyűjtőzárka állapota, zárkatársak); milyen hosszú ideig tart; megmarad-e az érintett fogvatartott munkahelye a visszaérkezését követően is; bilincsből, vezetőszárral kell-e megjelennie a terheltnek a bíróság előtt; stb..

1. ábra: Szállítások száma (esetek) bv. intézetből 2017-2023⁸

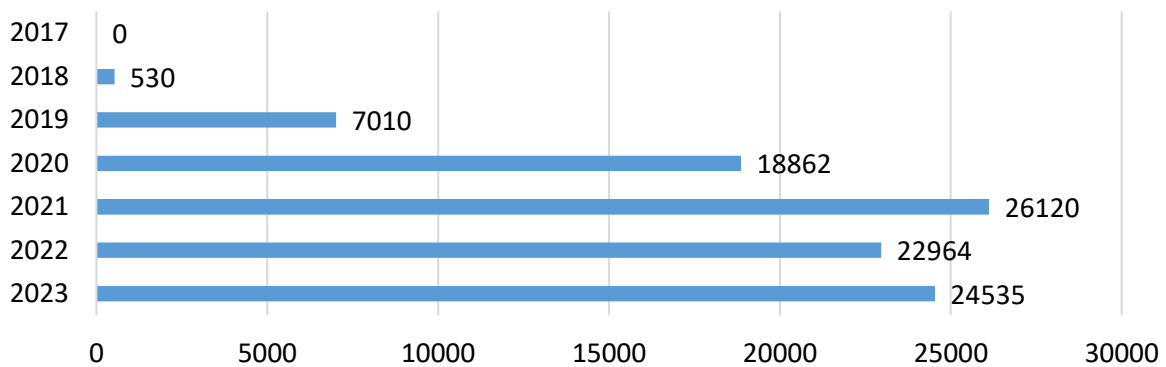
Az adatokból jól látszik, hogy 2017 és 2021 között drasztikusan csökkent a szállítások száma, ugyanebben az időszakban dinamikusan nőtt a bv. intézetek elkülönített helyiségeiből bonyolított távmeghallgatások száma. Az elmúlt két évben pedig stabilizálódni látszik a távmeghallgatások száma 23 és 25 ezer eset között. Ez azt jelenti, hogy ha egyenletesen oszlottak el a távmeghallgatások, akkor 2022 során munkanaponként több mint 90, 2023-ban pedig munkanaponként csaknem 98 távmeghallgatást bonyolított a teljes büntetés-végrehajtási szervezet, mindeközben a hivatalos információk szerint „összesen 70 büntetés-végrehajtási helyszínen lehet távmeghallgatást végrehajtani.”⁹ **A kutatásban¹⁰ készített mélyinterjúk tanulságaival összevetve ezeket az adatokat feltételezhető, hogy szükség volna az elkülönített helyiségek számának bővítésére, ha hasonló szinten marad, vagy növekszik a távmeghallgatások száma.**

⁸ Forrás: A büntetés-végrehajtási szervezet évkönyvei: [2018](#), p. 17; [2019](#), p. 16; [2020](#), p. 25; [2021](#), p. 18; [2022](#), p. 18-19; [2023](#), p. 22. BVOP. Utolsó letöltés: 2024. október 4.

⁹ A büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve [2022](#), p. 19. Utolsó letöltés: 2024. október 4.

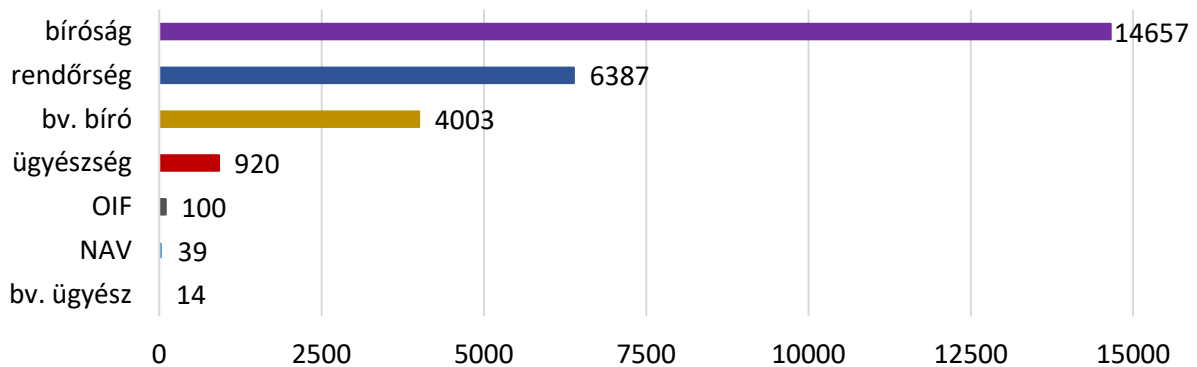
¹⁰ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#), p. 48. Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

2. ábra: Bv. intézet elkülönített helyiségéből bonyolított távmeghallgatások száma (esetek)¹¹

A büntetés-végrehajtási szervezet 2021-es évkönyve szerint abban az évben a bíróság általi távmeghallgatások voltak a legjellemzőbbek, csaknem 15 ezer esetben került erre sor (3. ábra). Másodikként a rendőrség szerepelt, harmadikként pedig a bv. bíró. (Ezt az adatot a többi évkönyvben nem közölték.)

3. ábra: A távmeghallgatások számának alakulása az azt lebonyolító hatóság szerinti bontásban, 2021¹²

A büntetés-végrehajtási szervezet a legutóbbi, 2023-as évkönyvében a „távtárgyalások” alkalmazását „szemléletváltó tevékenységként” határozta meg, „melynek előnyei egyértelműen igazoltak és azok növelése minden résztvevő érdekeit szolgálja.”¹³ Ugyanebből a dokumentumból az is kiderül, hogy a távmeghallgatások bevezetése 52 százalékos „csökkenést eredményezett a személyes jellegű előállítások tekintetében”, ugyanakkor „a bíróságok részéről visszaszorult ezek alkalmazása”, míg az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF) és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) aktívabb felhasználói a rendszernek.¹⁴

A kutatás során lefolytatott interjúk ugyanakkor rávilágítanak, hogy a közvetlenség követelményének csorbulása okozhat problémákat, és a terheltek büntetőeljárásban való részvételének hatékonyságát bizonyos összefüggésekben negatívan befolyásolja a jelenlét hiánya.¹⁵ A bizonyíték bíróság általi

¹¹ Forrás: A BVOP adatszolgáltatásai a Magyar Helsinki Bizottság közérdekű adatigényléseire. Ikt.sz. 30500/9196/2021, 2021. szeptember 9. és Ikt.sz. 3050/3780/2023., 2023. július 18. Valamint a büntetés-végrehajtási szervezet évkönyvei: [2018](#), p. 17; [2019](#), p. 20-21, 33; [2020](#), p. 25, 42; [2021](#), p. 18; [2022](#), p. 19; [2023](#), p. 22. BVOP. Utolsó letöltés: 2024. október 4.

¹² A büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve [2021](#), p. 18. Utolsó letöltés: 2024. október 4.

¹³ A büntetés-végrehajtási szervezet évkönyve [2023](#), p. 22. Utolsó letöltés: 2024. október 4.

¹⁴ Uo.

¹⁵ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#), p. 23-42. Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

közvetlen észlelése nyilvánvaló módon szükségszerűen csorbát szenved, ha a bíró távmeghallgatás útján szerez a bizonyítékokról tudomást. Korlátozottabbá válik egyes bizonyítékok mérlegelésének lehetősége, így például megnehezül, vagy ellehetetlenül a nonverbális megnyilvánulások, a testbeszéd észlelése, vagy a terhelt és a sértett közötti erőviszonyok felmérése (aminek például egy erőszakos cselekmény kapcsán lehet jelentősége), egyes interjúalanyok szerint pedig gyakorlatilag lehetetlenné válik az érdemi szembesítés. Különösen aggályos lehet a terhelt érdemi részvételével kapcsolatban a két helyszín közötti folyamatos hangalapú kapcsolattal (telefonkonferenciával) lebonyolított kihallgatás, amelynek esetében még kevesebb információ juthat a gyanúsított tudomására az eljárás helyszínén tapasztalható körülményekről.

Az interjúk a digitálisan sérülékeny személyek (pl. időskorúak, értelmi vagy érzékszervi fogyatékosokkal élők) távmeghallgatásával kapcsolatos nehézségekre is rávilágítottak. A megkérdezett bírók véleménye nem volt például egységes a tekintetben, hogy az egyes digitális sérülékenységek fennállása esetén a távmeghallgatás elrendelése kizárt, vagy a távmeghallgatás elrendelése a digitális sérülékenységek kapcsán jelentkező hátrányok megfelelő kompenzálása mellett lehetséges, abban azonban egyetértés mutatkozott, hogy a digitális sérülékenységek a távmeghallgatás elrendelése szempontjából relevanciája van.

Kutatásunk azonban azt mutatta, hogy a távmeghallgatások egyértelmű tényerése mellett nincsenek rendszerszintű megoldási kísérletek ezen fent ismertetett problémák rendszerszintű kezelésére, kiküszöbölésére. Nincs például olyan átfogó képzés, amely a távmeghallgatások okozta szükségszerű nehézségek ellensúlyozásához szükséges digitális kompetenciákat hivatott közvetíteni a büntető igazságszolgáltatás szakemberei részére, amint azzal kapcsolatosan sincsen képzés, hogy mit tehetnek az érintett szakemberek a digitálisan sérülékeny személyek távmeghallgatáson keresztül történő, érdemi eljárási részvételének előmozdítása érdekében. Ezzel összefüggésben aggályosnak tartjuk, hogy az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet (a továbbiakban: 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet) nem valamennyi, a Be.-ben meghatározott különleges bánásmód körébe tartozó intézkedésekkel érintett személy tekintetében, csupán a tizennyolcadik életévüket be nem töltött terheltek esetében állapít meg különleges bánásmódot előíró szabályokat a telekommunikációs eszköz alkalmazása kapcsán. Indokoltnak látnánk, hogy legalább a Be.-ben nevesített, ugyancsak különleges bánásmódot igénylő fogyatékos vagy fogyatékosnak minősülhető terheltekre is vonatkozzon a speciális szabályozás.

További súlyos hiányossága a 12/2018. (VI. 12.) IM rendeletnek, hogy azoknak az általános tartalmú intézkedéseknek, amelyeket a Be. a különleges bánásmód körében a terheltek esetében is lehetővé tesz, a telekommunikációs eszköz használatára vonatkoztatható vetületét nem bontja ki. Ilyen általános tartalmú intézkedés például a különleges bánásmódban részesülő személy részvételét igénylő eljárási cselekmény előkészítése oly módon, hogy az megismétlés nélkül elvégezhető legyen. Különös részletszabályt e körben az jelenthetne, hogy az eljárási cselekmény előkészítése során kerüljön sor a különleges bánásmódot megalapozó körülményekből fakadó akadályozottság értékelésére a telekommunikációs eszköz használata tekintetében is. Meglátásunk szerint a Be. vonatkozó rendelkezései egyrészt magukban rejtik ennek a lehetőségét, másrészt a különleges bánásmódot igénylő – például értelmi fogyatékosokkal vagy az észlelésben akadályozott – terhelt esetében a telekommunikációs eszköz használata is jelenthet olyan kihívást, amely a jogainak gyakorlását nagymértékben veszélyezteti.

Arról a lehetséges esetkörőről, amikor a terhelt és a sértett vagy tanú egyaránt különleges bánásmódot igénylő helyzete versenyez egymással, szintén nem tesz említést a 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet, így az ilyen esetben követendő eljárásrendet még mérlegelési szempontok előírása útján sem körvonalazza. A telekommunikációs eszköz használata nem csak az észlelési képességet érintheti hátrányosan bizonyos terhelti csoportok esetében, így például az időseknél, de hatással lehet az eszköz használatával járó körülmények miatt általánosságban a terheltek aktív részvételét megalapozó érdekérvényesítő képességre is. Mindkét hátrány közvetlenül jelentkezik a tárgyalási jelenlét jogának és a védelemhez való jog gyakorlásának a tekintetében.

2.2. Jógyakorlatok

A kutatás tapasztalatai alapján jó gyakorlatnak tekinthető, hogy egyes bírók a távmeghallgatás során gyakrabban próbálnak meggyőződni a terhelt eljárásban való megfelelő részvételéről, így arról is, hogy az elkülönített helyiségben tartózkodó terhelt érti-e, ami az eljárási cselekmény helyszínén történik, tudja-e követni az eljárás menetét. A kutatásban részt vevő bírók a következő jógyakorlatokat alkalmazzák annak biztosítására, hogy a távmeghallgatáson keresztül csatlakozó terhelt érdemben részt vehessen az eljárásban:

- Már az eljárási cselekmény kezdetén megbizonyosodnak arról, hogy az elkülönített helyiségben tartózkodó terhelt megfelelően észleli-e az eljárási cselekmény helyszínén történeteket.
- A terhelt megfelelő észlelésének körülményeit mindvégig figyelemmel kísérik az eljárási cselekmény során, például ismételt, ellenőrző kérdések formájában.
- A terhelt által észlelte megértéséről is meggyőződnek.

A kutatás tapasztalatai közül további jógyakorlatként értékelhető a bírók azon igyekezete, hogy a távmeghallgatás során fokozott figyelmet fordítanak a terhelt-ügyvéd konzultáció gyakoribb szükségességére. Ennek gyakorlati megvalósítására a következő példákat ismertük meg a mélyinterjúk során:

- A bíró tudatosan felismeri, hogy az ellenőrzés nélküli terhelt-ügyvéd konzultáció létrejötte – a személyes jelenléttel szemben – a bíró aktívabb közreműködését igényli (pl. eljárási cselekmény félbeszakítása, szünet elrendelése, a célnak megfelelő „védett” telefonvonal rendelkezésre bocsátása stb.).
- A bíró az eljárás során többször teszi fel a kérdést a terheltnek és az ügyvédnek (így például a jogorvoslati nyilatkozatok megtételét megelőzően), hogy kívánnak-e egymással konzultálni.
- A bíró a konzultációt követően meggyőződik arról, hogy az problémamentesen zajlott-e.

2.3. Javaslatok

1. A fogva lévő terhelt hozzájárulása legyen előfeltétele a távmeghallgatás elrendelésének, az csak kivételes esetekben legyen kötelező.
2. A terhelt távmeghallgatásának elrendelését megelőzően módszeres, strukturált és egységes, a terhelt esetleges (digitális) sérülékenységét figyelembe vevő bírói értékelés elvégzése szükséges.
3. Ha a hatóság távmeghallgatást rendel el, vagy elutasítja a személyes jelenlét iránti kérelmet, a védelem rendelkezzen teljeskörű fellebbezési joggal.

4. Csak ultima ratio-jelleggel legyen alkalmazható a kizárólag hangkapcsolatot biztosító eszköz (telefonkonferencia) alkalmazása a terhelt távmeghallgatására, mivel a csupán hangalapú érzékelés jelentősen csökkentett a kép- és hangkapcsolatot együttesen biztosító eszközökhöz képest, ezáltal lényegesen kevesebb információ jut a hatóság és a terhelt tudomására egyaránt.
5. A hatóságoknak prioritásként kell kezelnie a terhelt eljárási jogait, amikor a távmeghallgatás alkalmazásával kapcsolatos döntést hoznak. Ez azt jelenti, hogy a biztonsági, valamint az „adminisztratív kényelmi” szempontok értékelését kritikusan kell kezelniük, el kell kerülniük a biztonsági szempontok túlhangsúlyozását. Tudatosan kell ügyelniük arra, hogy e szempontok túlzott érvényesülése ne áshassa alá a terheltek hatékony védelemhez való jogát, ne vezessen a bírósági eljárások indokolatlan korlátozásához. Szükséges „puha” eszközökkel (pl. rendszeres képzések, esetismertetések, jógyakorlatok megosztása stb.) biztosítani azt, hogy a távmeghallgatások alkalmazása során folyamatos egyensúly legyen a praktikus előnyök és az eljárásjogi garanciák – például a tisztességes eljáráshoz való jog – érvényesülése között.
6. A digitálisan sérülékeny terheltekkel a távmeghallgatás során való különleges bánásmód szabályait kötelező jelleggel meg kell állapítani.
7. A büntetőeljárás szakembereit szakmai, módszertani iránymutatásokkal és képzésekkel szükséges támogatni digitális kompetenciáik növelése érdekében azért is, hogy a távmeghallgatás sajátosságaira fel legyenek készülve, tehát megszerezzék az annak lefolytatásához szükséges digitális készségeket. E kompetenciákhoz tartozik a terheltek sajátos szükségleteinek felismerése, tehát az, hogy a (digitálisan) sérülékeny terhelt esetén megalapozott értékelést követően tudjon az érintett hatóság, vagy bíróság döntést hozni a távmeghallgatás alkalmazásáról vagy annak mellőzéséről.
8. Rendszerszinten ki kell alakítani a digitálisan sérülékeny terheltek távmeghallgatására vonatkozó speciális megoldásokat. E kompetencia megszerzésében támogatni kell a büntető igazságszolgáltatás szakembereit, a digitális technológiákat megfelelően, az eljárási jogok maximális tiszteletben tartása mellett, hatékonyan és innovatívan alkalmazó jó- és bevált gyakorlatokat terjeszteni szükséges a bíróságok és a hatóságok körében.
9. A terhelteket tájékoztatni kell a távmeghallgatás folyamatáról. Szükség esetén oktatást, támogatást, segítséget kell nyújtani számukra a technikai nehézségek leküzdéséhez és az eljárás során a jogaik és kötelezettségeik megértéséhez.
10. Biztosítani szükséges azt, hogy csak azon személyek lehessenek jelen a távmeghallgatás bv. intézeti elkülönített helyszínén, akik jogosultak vagy kötelezettek erre.
11. A távmeghallgatási infrastruktúra fejlesztése továbbra is szükséges: a távmeghallgatásra szolgáló tárgyalótermeknek és a büntetés-végrehajtás elkülönített helyiségeinek megfelelő mennyiségben kell rendelkezésre állnia, és technikailag jól felszereltnek kell lenniük, felhasználóbarát környezetet kell biztosítaniuk.
 - Egyfelől jó kép- és hangminőségre van szükség ahhoz, hogy az eljárás valamennyi résztvevője érdemben követhesse az eljárási cselekményeket és bármikor gyakorolhassák kérdései, észrevételezési és indítványozási jogaikat.
 - Másfelől folyamatosan figyelemmel kell kísérni a távmeghallgatások infrastrukturális kapacitását azért, hogy mind a személyes, mind pedig a távmeghallgatások alkalmazásához

megfelelő erőforrás biztosított legyen, ezzel megelőzve az ügyek elhúzódását és az ütemezési konfliktusokat.

3. Ügyvédhez és jogi segítséghez való hozzáférés

3.1. Helyzetkép és kihívások

A Be. rendelkezései alapján, ha a terhelt jelenléte telekommunikációs eszközökkel biztosított és nem tartózkodik a védőjével azonos helyen, a terhelt és a védő közötti konzultációt legalább hangalapú kommunikációt lehetővé tevő módon kell biztosítani.¹⁶ A kutatás tapasztalatai alapján ugyanakkor az ügyvéd és terhelt közötti kapcsolat fenntartása a távmeghallgatás során nem akadályoktól mentes.¹⁷ Leginkább a köztük lévő bizalmi kapcsolat megteremtésére nem tűnik alkalmasnak a kizárólag videóhíváson keresztüli érintkezés. Éppen ezért az eljárási cselekményt megelőzően és azt követően szükség mutatkozik személyes vagy telefonos konzultációra – ezek többletköltséget jelentenek a terhelt számára, hiszen a védő utazásának költségeit, a bv.-s telefondíjat ő fizeti meg.

Kételyek és aggályok a mélyinterjúkban részt vevő bírók és ügyvédek részéről is felmerültek az egymástól távol lévő terhelt és ügyvéd eljárási cselekmény során való bizalmas közléseinek valódi bizalmosságát illetően. Ennek példája, amikor a bv. intézet elkülönített helyiségében nem áll rendelkezésre olyan telefon, amelyen keresztül az ügyvéd és a terhelt egymással konzultálhat; a kutatásban feltártak szerint ezt a problémát több helyen úgy oldották meg, hogy a távmeghallgatások lebonyolítására alkalmazott videós rendszert bocsátották az ügyvéd rendelkezésére olyan módon, hogy a bíróság kiürítette a termet. Ez egy kétségtelenül jószándék vezérelte, de – mint később kiderült – rendkívül aggályos megoldás, ugyanis a távmeghallgatási rendszer felvételt készít, amelyből nem lehet bizonyos részeket eltávolítani, így az ügyvéd és a terhelt közötti bizalmas konzultáció a perrel készült felvétel részévé válik. A kutatás tapasztalatai alapján elmondható, hogy a büntetés-végrehajtás nem minden esetben tulajdonít kellő jelentőséget annak, hogy a konzultációk bizalmasan foljanak le.

3.2. Jógyakorlatok

A kutatásban megkérdezett bírók egyöntetűen arról számoltak be, hogy a fogva lévő terhelt távmeghallgatása során igyekeznek kiküszöbölni a személyes jelenlét hiányából adódó hátrányokat, nagyobb körültekintéssel és odafigyeléssel, a következő módokon:

- tudatos figyelemmel vannak aziránt, hogy a terhelt távmeghallgatáson keresztül történő részvétele során a bírói figyelem megosztásának nagyobb mértéke szükséges,
- a kamerát mindig arra irányítják, aki éppen beszél, figyelmet fordítanak arra, hogy a terhelt a távmeghallgatáson keresztül a lehető legzökkenőmentesebben érzékelje az eljárást,
- fokozott figyelmet fordítanak arra extra kérdésekkel, hogy biztosítsák: a terhelt megfelelő módon részt tudjon venni az eljárásban, az ott elhangzottakat érti, nincsen technikai problémája,
- gyakrabban rákérdeznek, hogy a terhelt és a védő szeretnének-e konzultálni egymással,
- több szünetet rendelnek el (mivel a jelenlét, a figyelem fenntartása az online térben nehezebb).

¹⁶ Be. 124. § (3)

¹⁷ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#), p. 55-61. Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

A kutatásban megkérdezett ügyvédek az alábbi módokon igyekeztek kiküszöbölni a távmeghallgatás kapcsán jelentkező hátrányokat:

- bizalomépítő, személyes konzultáció megtartása a távmeghallgatást megelőzően,
- az ügyvéd (vagy másik ügyvéd, illetve ügyvédjelölt) fizikai jelenléte az elkülönített helyszínen,
- üzenetküldő alkalmazás használata a szabadlábban lévő terhelt és ügyvédje közötti bizalmas közlések továbbítására a távmeghallgatás ideje alatt, valamint
- telefonos vagy személyes egyeztetés a távmeghallgatást követően.

3.3. Javaslatok

1. A terhelt és az ügyvéd közötti konzultáció bizalmas jellege sérthetetlen alapelv, amelyet mind a jogszabályoknak, mind pedig a hatóságok gyakorlatának tiszteletben kell tartania. Ezért a büntetés-végrehajtás valamennyi távmeghallgatásra elkülönített helyiségét fel kell szerelni a terhelt-ügyvéd közötti konzultációkhoz szükséges megfelelő, ellenőrzés alól kivont kommunikációs eszközökkel.
2. A büntető igazságszolgáltatás intézményeit, a hatóságokat arra kell ösztönözni, hogy tájékoztassák az érintetteket és a közvéleményt arról, milyen módon biztosítják a terhelték és ügyvédjeik közötti kommunikáció bizalmas jellegét, hogy növeljék a büntetőeljárársban érintett felek és a társadalom eljárásba vetett bizalmát.
3. Megfontolásra javasoljuk új kommunikációs csatornák bevezetését a terhelték és az ügyvédjeik számára, esetleg technikai fejlesztések révén, amelyek megkönnyítenék a közöttük lévő bizalmas és zavartalan kommunikációt a távmeghallgatások során. Például megvizsgálandó egy biztonságos közvetlen üzenetküldési lehetőség létrehozása a fogva lévő terhelt és az ügyvédje közötti bizalmas, az eljárás megszakítása nélküli kommunikáció lehetőségének megteremtése érdekében. Egy ilyen lehetőség fokozhatja a védelemhez való jog hatékony gyakorlását abban a helyzetben, ha a terhelt fogva van és az ügyvéd nem vele tartózkodik egy helyiségben.
4. A bírónak különös figyelmet kell fordítaniuk a távmeghallgatás során a terhelt-ügyvéd konzultációk elősegítésére még akkor is, ha ez az eljárás megszakítását vagy a bizalmas jellegű kommunikációhoz szükséges eszközök biztosításának elősegítését jelenti (pl. jelzés a bv. intézet részére a terhelt bizalmas közlésére alkalmas kommunikációs eszköz biztosítása érdekében).
5. Kerülni szükséges a távmeghallgatási rendszerek használatát a vádlott és ügyvédje bizalmas kommunikációjára, hogy elkerülhető legyen a titoktartást sértő felvételek készítése.
6. A büntetés-végrehajtási intézetek személyi állományát megfelelő ismeretekkel kell ellátni a vádlott és a védője bizalmas kommunikációjának a védelemhez való jog érvényesülésében betöltött szerepének fontosságáról, hogy a távmeghallgatások lebonyolítását ennek tiszteletben tartása mellett végezzék.

4. Tolmácsolás és fordítás

4.1. Helyzetkép és kihívások

A hazai szabályozásban a mesterséges intelligencia okiratok fordítására történő használatával kapcsolatos rendelkezés nincs, és erre a gyakorlatban sem talált kutatásunk példát.

Ami a tolmácsolást illeti, a Be. szerint személyes megjelenés helyett

- a büntetőeljárásban részt vevő bármely személy – így a tolmács – jelenléte is,
- az eljárás bármely szakaszában,
- az eljárás valamennyi cselekményében

biztosítható telekommunikációs eszköz, azaz távmeghallgatás segítségével.

Abban az esetben, ha a távmeghallgatás a tolmács eljárási cselekményen történő jelenlétét biztosítja, a Be. lehetővé teszi azt is, hogy az eljárás helyszíne és a tolmács tartózkodásának helyszíne között az összeköttetés közvetlenségét és kölcsönösségét kép- és hangfelvétel (videokonferencia) helyett folyamatos hangfelvétel továbbítása (telefonkonferencia) biztosítsa.¹⁸

A Be. a tolmács jelenlétének biztosítása céljából elrendelt távmeghallgatás kapcsán a hatóság engedélyén túl más eljárásjogi követelményt nem támaszt.

A tolmács mind az eljárás helyszínén, mind az elkülönített helyszínen jelen lehet. Az elkülönített helyszín nemcsak a számára elkülönített helyszín lehet, hanem másik büntetőeljárási résztvevő számára elkülönített helyszín is. Ez utóbbi lehetőség ugyanis a szakértő számára biztosított,¹⁹ a szakértőre vonatkozó rendelkezések pedig a tolmácsra értelemszerűen irányadók.²⁰

Ha a távmeghallgatás során a terhelt és védője nem egy helyszínen tartózkodnak, a tolmácsot igénylő tanácskozásuk bizalmi jellege csak úgy biztosítható, ha a tolmács vagy a terhelttel vagy a védővel van azonos helyszínen, ahol a védett kommunikációba valamelyikük oldalán be tud kapcsolódni.

A kutatás számos nehézséget tárt fel,²¹ amelyeket a szabályozás nem kezel megfelelően, például a tolmács zökkenőmentes részvételének megfelelő technikai minimumkövetelményei (pl. hangkapcsolat minősége) nincsenek szabályozva, valamint a tolmács jelenlétének helyszínétől függő, következő kihívásokat:

- A távmeghallgatáson keresztül történő tolmácsolás hatékonyságát komoly technikai korlátok akadályozzák, mint a rossz hangminőség és a szinkrontolmácsolás lehetőségének hiánya.
- Ha a tolmács a terhelttől és a védőtől is elkülönített helyszínen van, a bizalmas közlés tolmácsolása akadályba ütközik.
- A tolmács szerepe kulcsfontosságú a hatékony kommunikáció szempontjából, a jobb érthetőség és a közvetlen interakció miatt a hatóságok gyakran előnyben részesítik a tolmács személyes jelenlétét az eljárási cselekmény helyszínén, ugyanakkor a kutatás során megkérdezett tolmács véleménye szerint a terhelt mellett (azaz legtöbbször a bv. intézet elkülönített helyiségében) lenne legnagyobb szükség a jelenlétére, hiszen a tolmács jelenléte a garanciális biztosítéka annak, hogy a terhelttel való kommunikáció minél gördülékenyebb legyen, így a terhelt megfelelően követni tudja az eljárást és hatékonyan részt vehessen abban.

4.2. Jógyakorlatok

¹⁸ Be. 120. § (2) b) és (3) b)

¹⁹ Be. 123. § (1) f)

²⁰ Be. 201. § (1)

²¹ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#), p. 4-8. Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

A kutatás során megismert gyakorlatok közül követendőként szükséges megemlíteni azt, hogy vannak olyan bíróságok, amelyek külföldi terhelt esetén mellőzik a távmeghallgatás alkalmazását.

4.3. Javaslatok

1. A tolmácsolással kapcsolatosan a rendelkezésre álló technikai feltételek színvonalának emelésével lehetne elérni azt, hogy a külföldi terhelt érdemben, akadályok nélkül rész tudjon venni az eljárásban távmeghallgatás esetén is.
2. Főszabályként szükséges meghatározni azt, hogy a külföldi terhelt és a tolmács egy helyszínen tartózkodjon távmeghallgatás esetén.
3. Különös figyelmet kell fordítani a védő és a terhelt közötti bizalmas kommunikáció biztosítására abban az esetben, amikor tolmácsra van szükségük azért, hogy a külföldi terheltek érdemben, aktívan részt vehessenek az eljárásban.
4. Megfontolásra érdemesnek tartjuk az online konferenciaalkalmazásokban egyébként már elérhető szinkrontolmácsolás technikai lehetőségének kialakítását a távmeghallgatási rendszeren belül.
5. Pontosan meghatározott eljárási szabályokra, garanciákra, részletesebb szakmai iránymutatásra és a hatóságok képzésére lenne szükség a tolmácsok garanciális szerepének megerősítése érdekében a távmeghallgatással összefüggésben. Külön szükséges megfelelő kompetenciát biztosítani a hatósági továbbképzések során a külföldi terheltek további sérülékenységeinek felismerésére (pl. alacsony iskolai végzettség, írástudatlanság, hátrányos helyzetű szociális háttér stb. valamint arra, hogyan lehetséges ellensúlyozni ezeket a távmeghallgatás során. kitérve azokra, akiket további sérülékenységek is érintenek.
6. Tekintettel arra, hogy jogszabály Magyarországon jelenleg nem rendelkezik a mesterséges intelligencia segítségével előállított fordítások használatáról, de a mindennapokban egyre inkább terjed ezeknek az eszközöknek a használata, megfontolásra érdemesnek tartjuk ennek szigorú korlátok és erős garanciák mellett (pl. szakképzett tolmács- és fordító kötelező jellegű utólagos ellenőrzése) történő engedélyezését ultima ratioként, tehát olyan esetekben, amikor az eljárási cselekményt megelőzően semmilyen más lehetőség nem mutatkozik arra, hogy a terhelt megismerhesse az ügy iratainak tartalmát azon a nyelven, amit megért.

5. Iratokhoz való hozzáférés

5.1. Helyzetkép és kihívások

A Be. alapján az eljárási iratokhoz való hozzáférés széleskörben lehetséges elektronikus úton: az ügyiratokba való betekintési jog gyakorlásának biztosítása érdekében a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság biztosítja az arra jogosult személyek számára az ügyiratokhoz való elektronikus hozzáférés lehetőségét a törvényben előírtak szerint.²² Az egyszerűsített elektronikus úton való kézbesítés²³ 2022. március 1-jétől vált lehetővé: a hatóság az ügyiratot papíralapú kapcsolattartás esetén a címzett elektronikus levelezési címére vagy más elektronikus elérhetőségére is kézbesítheti.

²² Be. 160. §

²³ Be. 130. § (1) f)

Ez abban az esetben lehetséges, ha a terhelt bejelentette az elektronikus elérhetőségét (email cím, vagy egyéb), tehát a hatóságnak hivatalos tudomása van a címzett elektronikus elérhetőségéről. Ilyen kézbesítés esetén a terheltnek nyilatkoznia kell az ügyirat kézbesítésének megtörténtéről.²⁴ Bár ez a kézbesítési mód – a törvény által hangsúlyozottan – nem minősül elektronikus kapcsolattartásnak, így a kutatásunk témáján összességében kívül esik, azonban az empirikus munka során relevánsnak bizonyult.

Kutatásunk²⁵ a jogszabályi kereteket megfelelőnek találta, az ügyiratokhoz való elektronikus hozzáféréssel kapcsolatosan viszont gyakorlati problémákat, akadályokat tárt fel, amelyek útjában állnak a vonatkozó jogi szabályozás megfelelő érvényesülésének. A mélyinterjúk tapasztalatai szerint a szabályozással nincsen alapvető probléma, inkább annak gyakorlati érvényesülésével, a szokás-alapú megvalósulással adódnak gondok. Vannak a büntetőeljárás szereplői közül, akik a felmerülő gyakorlati, technikai problémák miatt idegenkednek az elektronikus kapcsolattartástól. A megkérdezett bírók is jelentős problémákat tapasztaltak az iratkezeléssel kapcsolatban, de a legsúlyosabb problémák az ügyvédek és a terheltet érintették az iratokhoz való hozzáféréssel összefüggésben. A kutatásban megkérdezett ügyész – a fogva lévő terhelt iratokhoz való hozzáféréseinek nehézségeitől eltekintve – nem fogalmazott meg jelentős problémákat a rendszer működtetésével kapcsolatban, mivel az ügyészi szervezetrendszerben annak működtetése nem az ő feladata.

Az elektronikus kapcsolattartás bevezetésére visszaemlékezve több, a kutatásban részt vevő bíróról számolt be, hogy eleinte annak kizárólag a hátulütőit érzékelték, de a mai napig gyakori tapasztalat, hogy „ömlesztve”, használhatatlan formában érkeznek meg az elektronikusan küldött iratok, emiatt a papíralapú nyomozati iratot sokkal könnyebb feldolgozni. A gyakorlati akadályok jellemzően technikaiak, az ügyész és a tolmács kivételével az összes, a kutatásban megkérdezett szereplőt érintik valamilyen formában. A következő problémák tártak fel az elektronikus kapcsolattartással és iratkezeléssel összefüggésben a kutatás mélyinterjúi során:

Az elektronikus iratok kezelésére szolgáló infrastruktúra nem működik jól, nehezen kezelhető:

- hosszú a fájlok letöltési ideje,
- nincsenek megfelelően és áttekinthetően elnevezve a fájlok,
- nincsenek olyan technikai megoldások az iratkezelési rendszerbe építve, amelyek megkönnyítenék a fájlok közötti keresést, nincsen például egy hivatkozásokkal ellátott, linkelt tartalomjegyzék a nyomozati iratban,
- az iratkezelési rendszerek nincsenek teljesen összehangolva, tehát például a nyomozati irat nem a nyomozó hatósággal egyező tartalommal elérhető a bíróság és az ügyvédek számára.

Az ügyvédek és a terhelték tapasztalták a legjelentősebb problémákat az iratokhoz való hozzáférés terén:

- Nem férnek hozzá megfelelően az iratokhoz, a hatósággal nem azonos tartalommal áll a nyomozati irat a rendelkezésükre;

²⁴ 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet 32/A. §

²⁵ Kádár, A. – Komoróczy, T. – Krámer, L. – Pócza, R. (2024): [A digitalizáció hatása a védelemhez való jogra – magyar országjelentés](#), p. 8-19. Magyar Helsinki Bizottság. Utolsó letöltés: 2024. november 12.

- Az ügyvédek esetében a nagyobb méretű fájlokat az elektronikus kapcsolattartásra szolgáló rendszerek gyakran nem tudják kezelni, így ezeket nem tudják letölteni, vagy a rendszer nem képes egy bizonyos fájl méret fölött a feltöltéseiket fogadni, emiatt gyakran kénytelenek valamilyen külső adathordozó segítségével – sokszor már elavult, egyebekben ritkán használatos CD-n vagy DVD-n – megszerezni bizonyos iratokat/bizonyítási eszközöket a hatóságtól, vagy eljuttatni a hatóság számára. Így számukra az elektronikus kapcsolattartás lényege vész el, mert szinte semmivel nem költség- vagy időhatékonyabb az iratok kezelése, mint a korábbi rendszerben.
- A terheltek iratokhoz való hozzáférése rendszerszinten akadályozott, azzal kapcsolatosan komoly problémák tapasztalhatók. Pedig az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az iratok megismerése a tisztességes eljárás elengedhetetlen feltétele. A 3360/2023. (VII. 19.) AB határozat tárgyává tett ügyben az Alkotmánybíróság megállapította a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét és megsemmisítette a bíróság érintett, büntetőjogi felelősséget megállapító döntését arra alapozva, hogy a terhelt a nyomozás során keletkezett iratokat sem a nyomozás alatt, sem annak lezárását követően nem ismerhette meg annak ellenére, hogy ezek megismerését a képviselőjét ellátó ügyvéd többször indítványozta. A hivatkozott AB határozat 31. pontjában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „az iratokhoz való hozzáférés tilalma a védelemhez való jognak olyan részjogosítványát sérti, amely már önmagában is negatívan hat ki az eljárás tisztességes voltára,” valamint a határozat 32. pontjában azt, hogy „a nyomozati iratok teljes körű megismerhetőségének hiánya korlátozhatja a hatékony védelemre való felkészülést. Ezáltal viszont – mivel az iratok megismerhetőségének hiánya másképpen nem kompenzálható – közvetlenül sérül a fegyverek egyenlőségének követelménye, és így a tisztességes eljárás elve.” Ezzel összefüggésben összességében az alábbi problémákat tárta fel a kutatás:
 - Egyrészt a fogva lévő terheltek iratokhoz való digitális hozzáférése nem megoldott. Ez a probléma egyre jelentősebb, mivel egyre jellemzőbb, hogy olyan iratok szerepelnek bizonyítékként büntetőügyekben, amelyek megismeréséhez nem elegendő, ha egy A4-es papír áll a rendelkezésre (pl. kamerafelvételek). A bv. intézetekben korlátozott mennyiségű számítógép áll a fogvatartottak rendelkezésére, korlátozott időben, ezért a fogva lévő terheltek számára sokszor nem áll rendelkezésre elegendő idő az iratok teljeskörű, megfelelő mélységű tanulmányozására, gyakran nem tudják az ügyükben keletkezett bizonyítékokat akadálymentesen megismerni.
 - A terhelt nyomozati iratokhoz való elektronikus hozzáférése – attól a körülménytől is függetlenül, hogy fogva vagy szabadlábon van – a többi eljárási részvevőhöz képest jóval bizonytalanabb, jogérvényesítési lehetőségei e körben egyáltalán nem hatékonyak. A fogva lévő terhelt számára szinte kizárólag papíralapon hozzáférhető iratok megfelelő tárolása sem megoldott. Adott esetben fogvatartotti feszültségek, szélsőséges esetben bántalmazás alapjává válhat az irat, ha illetéktelenek kezébe kerül. Előfordul, hogy az ügyvéd fogva lévő ügyfele azt kéri, ne küldjék be az iratokat, mert annak elzárt tárolása a bv. intézetben belül nem megoldott – akár a fogvatartott társak, akár a bv. munkatársai elől.

5.2. Jógyakorlatok

Bár a Be. nem sorolja az elektronikus kapcsolattartás körébe, a kutatás tapasztalatai szerint az egyszerűsített elektronikus kézbesítés a sokak által vártnál jobban, a jogszabályban foglaltaknak megfelelően sikeresen, gördülékenyen működik, az ügyfelek és a hatóság szempontjából is.

5.3. Javaslatok

1. A fegyverek egyenlőségének elve érvényesülésének érdekében biztosítani kell az ügyvéd és a terhelt akadálymentes hozzáférését a nyomozati irathoz, vagyis azt, hogy hiánytalanul és ugyanolyan formában álljon rendelkezésükre a tárgyalási szak kezdetén, mint a bíró és az ügyész számára. A bírók, az ügyészek és a védelem számára egyenlő hozzáférést kell biztosítani az elektronikus ügyiratokhoz ingyenesen, azonos formátumban és azonos tartalommal.
2. A fogva lévő terhelt iratokhoz való digitális hozzáférést haladéktalanul biztosítani szükséges, amihez a büntetés-végrehajtás eszközparkját jelentős infrastrukturális fejlesztése elengedhetetlen annak érdekében, hogy maradéktalanul érvényesüljön a fogva lévő terhelt iratmegismerési joga, tehát a védelemhez, védekezéshez, felkészüléshez való joga ne sérüljön. Emellett ezzel egyidőben a jogszabályok szövegéhez való elektronikus hozzáférést is meg kell teremteni a fogva lévő terheltek számára.
3. Fejleszteni szükséges az elektronikus dokumentumok kezelését szolgáló infrastruktúrát. Javítani szükséges az elektronikus irat betöltési sebességét, az azon belüli kereshetőség lehetőségét pedig meg kell teremteni. Összességében lehetővé kell tenni a dokumentumok hatékonyabb kezelését, tehát a felhasználhatóságot javító informatikai megoldásokat szükséges bevezetni (pl. kattintható tartalomjegyzék / index, egyértelmű fájlnevezési konvenciók bevezetése stb.).
4. Javasoljuk a szakmai továbbképzések megszervezését: az elektronikus iratkezelés hatékony működésének elengedhetetlen feltétele a büntetőeljárás valamennyi szakmacsoportjának digitális kompetenciája-fejlesztése.